

**ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ
ELŐKÉSZÍTŐ MUNKARÉSZ
Adatgyűjtés és Terepbejárás alapján
(ERD-I.)**

**KARCSA, HRSZ. 0303/5 TERÜLETEN 14 ISTÁLLÓS BAROMFINEVELŐ
TELEP LÉTESÍTÉSE**

A

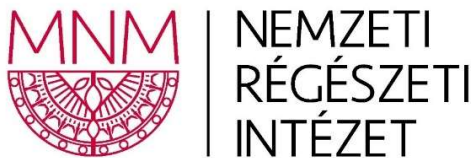
RÉTKÖZ-GABONA KERESKEDELMI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.

megrendelésére

készítette:

A

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖZGYŰJTEMÉNYI KÖZPONT

1. AZ ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐI

1.1. Az ERD tárgya: Karcsa, hrsz. 0303/5 területen 14 istálló baromfinevelő telep létesítése

1.2. A tervezett változtatás helyszíne: 3963, Karcsa, külterület, 0303/5 hrsz.

1.3. Az ERD megrendelője: RÉTKÖZ-GABONA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

1.4. Az ERD megrendelésének célja: Szakhatósági előírás teljesítése, építésügyi engedélyezési eljárás

1.5. Készítette: *Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ*

1.6. Az ERD elkészítése során *a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormány rendeletének (Korm. R.)* előírásait alkalmaztuk.

1.7. A Kötv. 23/C. § (5) bekezdésének megfelelően az ERD-t próbafeltárás alkalmazásával kell elkészíteni. Mivel az ERD megrendelésekor a próbafeltárást nem lehetett elvégezni, **az ERD** – a Korm. R. 39. § (1) bekezdése alapján – **több munkafázisban készül.** A Korm. R. 40. § (8) bekezdése szerint, amennyiben az első hatósági eljárás megindításakor a próbafeltárást akadályozó körülmény még nem hárult el, az ERD addig elkészült munkafázisait kell csatolni a kérelemhez. A feltérési projekttervvel záródó ERD, az akadályozó körülmények megszűnése után (vö.: Korm. R. 39. § (2) bekezdés) elvégzett próbafeltárás eredményei alapján készíthető el, a következő munkafázisban.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

2.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

A tervezett beruházás helyszíne Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében, Karcsa településtől nyugatra, a település Kender-homok elnevezésű határrészén, a 0303/5 hrsz.-ú ingatlanon található. A vizsgált terület természetföldrajzilag a Bodrogtörzs kistáj területén helyezkedik el. A Bodrogtörzs a Bodrog és Tisza folyók közt elterülő természetföldrajzi kistáj, a Felső-Tisza-vidék középtáj része. A kistáj területét egykor átszelő vízfolyások mederváltozásainak nyomán sok elhagyott, régi mederszakasz található a régióban, amelyek körül a Tisza és mellékfolyói rossz lefolyású, mocsaras területeket, ritkábban homokot hagytak hátra. A földtörténeti korokban a Bodrogtörzs területén előbb erőteljes vulkáni tevékenység volt jellemző, majd a terület süllyedésének következtében a Pannon-tenger területfoglalása. Ezek nyomán a kistáj északi részén kisebb vulkáni képződmények alakultak ki. A Pannon-tenger vastag tengeri üledéket rakott le. A későbbi földtörténeti korokban a terület további süllyedése következett be a területen. Az erre tartó

folyók 50–100 méter vastagságú homokos üledéket raktak le a Bodrogtörz területén. A mintegy 28 000-13 300 évvel ezelőtt bekövetkezett éghajlatváltozás hatására megkezdődött a futóhomok képződése a területen, amelynek vastagsága akár a 20 métert is elérheti. Az ezt követő időszakokban lápos mocsarak és égerlápok keletkeztek a Bodrogtörzben, majd a holocénben újból megkezdődött a terület süllyedése. A Bodrogtörz végül kevésbé tagolt ártéri síksággá vált.

A Bodrogtörz területén a földtörténeti korokban lezajlott folyamatok hatására jellemzők a vulkáni talajok, a futóhomok, a különböző homoktalajok. Jellemző még a kovárványos barna erdőtalaj, a réti talajok, valamint kisebb területeken a tőzeges talajok.

A kistáj fő jellegzetességei a vizes élőhelyek. Az egykor kiterjedt erdőket és vizes területeket, lápok, mocsarakat, kisebb-nagyobb vízfolyásokat kiirtották, illetve lecsapolták. Napjainkban az egykori erdők helyén jórészt szántók, vagy fajszegény ültetvények, a lecsapolt vizes területek helyén szántók, rétek, másodlagos mocsarak vannak.

A történeti térképek megerősítik ezt a természetföldrajzi leírást, továbbá a tervezett beruházás területének és környezetének egykori természetes viszonyainak rekonstruálásában is segítséget nyújtanak. A történeti térképek tanúsága szerint a tervezett beruházás és közvetlen környezete egykor a történeti térképeken Nagy-rétként megnevezett, egy megközelítőleg észak-déli irányú szárazulat északi lábánál elterülő vizenyős terület volt.

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a múzeumi adattári, szakirodalmi, térképészeti kutatások során, a tervezett beruházás által érintett területen és 200 méter széles övezetében ismert régészeti lelőhelyhez kapcsolódó információt, vagy régészeti lelőhelyre utaló adatot **nem** találtunk.

A vizsgált területet régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1 sz. térképmellékleten ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „*Terinformatika*” mappájában érhetők el.

2.2. Régészeti terepbejárás

A tervezési terület felszíni vizsgálatát 2025. január 14.-én végeztük el. A terepbejárás során a fejlesztési terület keleti és déli részeit nem kutatható kaszáló, illetve gazos területek fedték. A nyugati részén és a nyugati pufferzónában korlátottan kutatható felgazosodott kukoricatarló, illetve őszi gabona fedte. A fejlesztési terület keleti és déli pufferzónájában nem kutatható fákkal, kisebb facsoportokkal tagolt gazos területek, északi pufferzónájában nem kutatható gazos terület, illetve kutatható mélyszántott felszín helyezkedett el.

A terepbejárás során a tervezett beruházás területén régészeti leletanyag nem került elő.

A vizsgált területet és az azonosított régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten ábrázoltuk.

2.3. AZ ÉRTÉKVIZSGÁLAT EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a múzeumi adattári, szakirodalmi, térképészeti kutatások során, a tervezett beruházás által érintett területen és 200 méter széles övezetében ismert régészeti lelőhelyhez kapcsolódó információt, vagy régészeti lelőhelyre utaló adatot nem találtunk.

A terepbejárás során a tervezett beruházás területén régészeti leletanyag nem került elő.

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetőek el.

3. KUTATÁSI TERV

3.1. A változtatási szándékok ismertetése

Megrendelő a vizsgált területen 14 istálló baromfinevelő telep és kiegészítő elemek kialakítását tervezi egy jelenleg 14,0968 ha-os telek északi, 7,5013 ha-os részén.

A tervezett munkafolyamatok között humuszleszedést, földtükör és profilárok kialakítását, illetve pontalapok készítését tervezik. Utóbbiak esetében a talajmechanikai szakvélemény az alapozási síkot a rendezett terepszinttől (95,719 mBf) számított 1,1 méterben határozta meg.

A projekt során 14 db, technológiai kezelőtérrel ellátott baromfi brojler istálló, szociális blokk (öltözők, étkező-pihenő, iroda, mosókonyha, vízkezelő és gépészeti helyiség, kukatároló, boncoló, gyógyszerraktár), a két istálónként 1-1 db 20 m³-es csurgalék aknát, a szociális blokkhoz 1 db 10 m³-es szennyvízgyűjtő aknát, tároló épületet, a működéshez szükséges melléképületeket-építményeket (silóalapok, hullakamra, kerékfertőtlenítő, belső telei út), telepi utat, 7 db 20 m³ akna, 1 db 10 m³ akna, 14 db siló alap, kerékfertőtlenítő medence és akna, tűzivíz tároló, hullatároló épület, hídmérleg és -út, illetve térburkolat kialakítása tervezett.

A projekt során a komplexum közműcsatlakozásainak kialakítása, illetve tereprendezés is tervezett. A tervezett istállók épületek tartóoszlopaik alatt monolit beton kehelyalapozás készül. A technológiai kezelőtér hasznos alapterülete 944,25 m². Az építményhez acél tartóoszlopok, alattuk monolit beton pontalapozás tervezett. A tervezett szociális blokk függőleges tartószerkezete egyedi gyártású acél oszlopok, alattuk monolit beton pontalapozás. Rétegződés: 12 cm vtg. gépi simítású kéregerősített beton, 1 rtg Dörken fólia átfedéssel fektetve, 13-20 cm tömörített zúzottkő ágyazat homok terítéssel, termett talaj. A tároló épület a telepi üzemi terület bejáratához kerül

elhelyezésre, É-D-i hossz tengellyel, a belső telepi út mellé. Függőleges tartószerkezetét egyedi gyártású acél oszlopok alkotják, alattuk monolit beton pontalapozással. A 14 db silóalap a tervezett baromfi istállók közé, a tervezett térburkolat szélére lesz telepítve 3,50 m x 7,00 m alaprajzi mérettel és az alábbi rétegrenddel: -30 cm vastagságú monolit vasalt térbeton -5 cm szerelőbetonnal, 15 cm kavics (zúzottkő) ágyazattal, talajtömörítéssel. A baromfi istállók mellé tervezett siló alapra előregyártott, a gyártó által szállított és felállított silók kerülnek elhelyezésre. Az aknákat a tervezett baromfi istállók közé, szociális blokkhoz, bejárat kerékmósóhoz telepítik vb. beton fenéklemez alá szerelő betonnal, és kavics ágyazattal. A tervezett tűzivíz tároló szabadonálló építési helyen, 150 m³ hasznos térfogattal valósul meg. A tervezési területen a nyugalmi talajvíz szint feltételezett szintjéhez viszonyítva a medence fenékszintjét -1,50-1,55 m-en határozták meg. Talajvízszint emelkedés esetén a medence alatt elhelyezett dréncsövekkel kerül elvezetésre a talajvíz a lecsapoló árokba. A medence fenekét 1 százalékos lejtéssel kell kialakítani a kiemelő szivattyúzsomp felé. A tározóból az oltóvíz kiemeléséhez 2 db szabványos vízkivételi helyet kell kialakítani, egymástól legalább 5,00 m tengelytávolsággal. A tervezett hullatároló 21,00 m² hasznos alapterülettel rendelkezik. Monolit vb. lemez aljzat, lábazati perem kialakítással, egyedi acél tartóoszlopokkal tervezett, az alábbi rétegződéssel: 20 cm vtg vasalt aljzat beton, 5 cm vtg szerelő beton, 20 cm vtg tömörített kavicságy, termett talaj. A tervezett baromfi telepi kerítés a telepi telekhatáron kerül telepítésre. A kerítésen a telepi bejáratnál egy toló kapu készül. Tervezett kerítés teljes hossza: 1136,20 fm Szerkezeti kialakítása: -2,50 m tengelytávolsággal előregyártott beton oszlopok (8x10x240 cm) kerülnek elhelyezésre. A beton oszlopok alatt monolit beton pontalapozás készül (50x50x80). A betonoszlopok 25 m-ként támaszoszlopokkal megtámasztásra kerülnek -az oszlopok alatt 40 cm széles monolit betonozás és kavics ágyazattal. A telep területén belül belső telepi út és térburkolat kerül kialakításra, a belső telepi út közúti kapcsolattal a közlekedési úthoz. Az utak, térburkolatok beton kivitelűek lesznek. A belső telepi út egy oldalra lejtő felületi kialakítással, 4,00 m járófelületi szélességgel tervezett.

Egyéb műszaki paraméterek e tervezési szakaszban még nem ismertek.

3.2. Örökségvédelmi hatáselemzés és az ERD II. fázisában javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok meghatározása

A tervezési terület jelenleg részben mezőgazdasági művelés alatt álló, részben felhagyott, gázos terület, amelyen a régészeti értékvizsgálat időpontjában kiterjedt, fagyos tócsák és sáros felületek voltak.

A régészeti értékvizsgálat során a tervezett beruházás területén nem azonosítottunk régészeti lelőhelyet, amellett, hogy az időszaki fedettség miatt nem tudtunk a teljes területen terepbejárást végezni. Ugyanakkor a domborzati viszonyok és a környékről ismert régészeti adatok alapján nagy eséllyel számítani lehet régészeti jelenségek előkerülésére, ezért az ERD II. fázisában geofizikai felmérést és próbafeltárás elvégzését javasoljuk a régészeti érintettség meghatározása érdekében. A nevezett vizsgálatok adatai alapján lehet majd megállapítani a megelőző feltárás jellegét és mértékét.

A régészeti értékvizsgálat során, a tervezett beruházás földmunkái által érintett területen nem azonosítottunk olyan helyben megtartandó örökségi elemeket, amelyeket a Korm. R. 21. § (3) bekezdés alapján a földmunkával el kell kerülni.

A mezőgazdasági művelésű területek geofizikai mérések elvégzésére legalkalmasabb a növényzet maximum 10 cm magasságú időszaka, melynek során a felszín egyenletes simaságú. A mérések elvégzését egyértelműen kizárja a 25 cm-nél magasabb vegetáció, a zöldkár lehetősége és a mélyszántottság.

A Korm. R. 39. § (2) bekezdése alapján próbafeltárásokra csak az akadályozó körülmények elhárulását követően kerülhet sor, régészeti munkavégzésre alkalmas állapotú területen, amelynek szempontjait a Korm. R. 34. § (3) bekezdése határozza meg. A feltárások megkezdése előtt a beruházónak el kell végeztenni a területen a fakitermelést, bozót- és egyéb növényzet irtását, az építési, bontási, vagy egyéb hulladék eltávolítását, a lőszer- és tűzszerészeti vizsgálatot és mentesítést, illetve az erről szóló minőségbiztosítási jegyzőkönyvet a feltárást végző intézménynek átadnia. Biztosítania kell a feltárandó terület megközelíthetőségét, ki kell jelölnie a közművezetéseket és köteles átadnia ezek leíró és térképes dokumentációját lehetőleg EOV-rendszerben készült állomány formájában.

A Korm. R. 36. § (2) bekezdés alapján a gépi és kézi földmunkát a régész irányítása mellett kell végezni, olyan *munkagép* (gumikerekes forgókotró, iszapoló vagy rézsűző kanállal) alkalmazásával, amely alkalmas a régészeti jelenségek jelentkezési szintjén a régészeti tükörfelület kialakítására.

A szükséges próbafeltárásokat a régészeti rétegsor aljáig kell elvégezni (Kötv. 21. § (2)).

3.3. A javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok költségkalkulációja

Vizsgálat típusa	Nettó egységár	Terület/Db	Kalkulált nettó költség*
<i>Geofizikai kutatás (mágneses/ talajradaros, talajjellenállás)</i>	40 Ft/m ²	75.000 m ²	3.000.000 Ft
<i>Próbafeltárás</i>	2 520 Ft/m ² pozitív eredmény esetén; 1 100 Ft/m ² negatív eredmény esetén	2500 m ²	6.300.000 Ft
<i>Feltárási projektterv összeállítása</i>	50 000 Ft	1 db	50.000 Ft
Összesen	9.350.000 + Áfa		

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. R. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

A Kötv. 23/F. § 8a) alapján az ár nem tartalmazza a próbafeltárások elvégzéséhez szükséges gépi földmunka költségét!

A végleges költségbecslést a kivitelezési adatok pontosítása, a beruházás végleges megtervezése után lehet elvégezni, a megbízói adatszolgáltatás alapján.

A Kötv. 23/F. (8) értelmében az Előzetes régészeti dokumentáció készítésének teljes költségei nem haladhatják meg a beruházás teljes bekerülési költségének 0,35%-át, kivéve, ha a Beruházó ennél magasabb összeg megfizetését vállalja.

Az előzetes régészeti dokumentáció készítésének költsége a terepen végzett régészeti szaktevékenység mellett tartalmazza a végleges leletbefogadás, de nem tartalmazza a próbafeltáráshoz szükséges gépi földmunka, továbbá a munka- és balesetvédelmi szabályok betartásához szükséges műszaki feltételek biztosításának költségét.

A Kötv. 23/F. § (4) bekezdés alapján a nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti feltárással összefüggő rendelkezések alkalmazásában – tekintet nélkül a nagyberuházás szakaszolására – a beruházás teljes bekerülési költsége a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 47-51. §-ában meghatározott tételek tervezett összege.

A beruházó nyilatkozata alapján, jelen projekt esetében a beruházás bruttó bekerülési költségének 0,35 százaléka: 13.411.225 Ft

3.4. A javasolt vizsgálatok elvégzésére jogosult intézmény megnevezése

Az Előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó próbafeltárások és geofizikai kutatás elvégzésére, a Kötv. 23/C. § (3) bekezdés és a Korm. R. 3. § (3) alapján a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ (regeszetiprojektiroda@hnm.hu) jogosult.

Nyíregyháza, 2025. január 17.

Kalli András
régész

Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ